

ผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าเสรีต่อภาคการเกษตร และแนวโน้มเศรษฐกิจไทย

The Impact of Trade Liberalization on the Thai Agricultural Sector and Corresponding Economic Trends

ภูมิศักดิ์ ราศรี¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์ศึกษาถึงผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าเสรีภายใต้กรอบองค์การการค้าโลกที่มีต่อภาคการเกษตรเศรษฐกิจรายสาขาและปัจจัยการผลิตอื่นทางเศรษฐกิจ 2. วิเคราะห์ศึกษาและคาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจมหภาคของไทยโดยเฉพาะด้านการเกษตรและตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจมหภาคอื่นและ 3. วิเคราะห์ศึกษาการเปิดตลาดการค้าเสรีภายใต้องค์การการค้าโลกและนโยบายทางเศรษฐกิจมหภาคร่วมกันเพื่อคาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจมหภาค

วิธีการวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าเสรีต่อภาคการเกษตรและคาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจมหภาคของไทย ผู้วิจัยได้สร้างแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจมหภาคโดยใช้ทฤษฎีการคำนวณดุลยภาพทั่วไป (Computable General Equilibrium--CGE Model) วิธีการคำนวณแบบ Johansen Linearization Method และแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค (Macro econometric Model--MEMs) อาศัยทฤษฎีเศรษฐกิจมิติแบบระบบสมการเกี่ยวเนื่องกัน (Simultaneous Equation System) วิธีคำนวณแบบกำลังสองน้อยที่สุดสามขั้น (Three Stage Least Square--3SLS) และการทำซิมูเลชัน (simulation) ของตัวแปรนโยบายทางการเกษตรมาเป็นแนวทางของการวิจัยและวัดออกมาในรูปของเชิงปริมาณ ทั้งนี้ยังได้ทำการใช้นโยบายทางเศรษฐกิจมหภาคจากแบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจมหภาคนำไปสู่การวิเคราะห์แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคร่วมกันและคาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจมหภาคไทย เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลแบบทศนิยม แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ 1. ฐานข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต 2. ฐานข้อมูลรายได้ประชาชาติ 3. ฐานข้อมูลเศรษฐกิจมหภาคอื่น พร้อมทั้งใช้กรอบการเปิดตลาดการค้าเสรีทางการเกษตรที่ผูกพันไว้กับองค์การการค้าโลก เช่น การเปิดตลาด การลดการอุดหนุนการผลิตภายในประเทศของไทย การลดการอุดหนุนการส่งออก แนวโน้มระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมในตลาดโลกและมาตรการที่มีใช้ภายในของไทย เป็นต้น พร้อมทั้งแนวโน้มของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคอื่นร่วมในการวิเคราะห์

ข้อสรุปผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าเสรีต่อภาคการเกษตร ผลการศึกษา พบว่า ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค อาทิ การลงทุนที่แท้จริงมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.57 การกู้ยืมเงินของภาครัฐเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.20 ดัชนีราคาผู้บริโภคเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.56 ดุลการค้าเกินดุลเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.01 และตัวแปรอื่นมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ส่วนผลกระทบต่อเศรษฐกิจรายสาขา พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงผลผลิตภายในประเทศเพิ่มขึ้นเกือบทุกสาขาการผลิต แต่มีบางสาขาการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงผลผลิตลดลง เช่น ข้าวโพดและผลิตภัณฑ์ ปอ ฝ้าย พืชเส้นใย โคน้ำมัน เป็นต้น ส่วนการกระจายรายได้ พบว่า รายได้รวมทุกประเภทของประชาชนเพิ่มเพียงเล็กน้อยในทุกระดับชั้นของรายได้ โดยประชาชนในชนบทมีรายได้รวมทุกประเภทเพิ่มขึ้นน้อยกว่าประชาชนในเมือง เพราะประชาชนในเมืองมีการพึ่งพาสินค้าอุตสาหกรรม แต่ประชาชนในชนบทมีการพึ่งพาสินค้าเกษตรเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้มีรายได้ที่น้อยกว่า

¹ นักศึกษาปริญญาเอก โครงการดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

แนวโน้มเศรษฐกิจไทยปี 2548 พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศขยายตัวร้อยละ 4.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมทางการเกษตร ขยายตัวร้อยละ 3.6 ส่วนนอกภาคเกษตรขยายตัวร้อยละ 6.1 และอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยทั้งปีขยายตัวร้อยละ 4.0 หากพิจารณาด้านค่าใช้จ่าย พบว่า การบริโภคภาคเอกชนขยายตัวร้อยละ 4.4 การลงทุนภาคเอกชนขยายตัวร้อยละ 10.1 ภาคการค้าระหว่างประเทศ ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลร้อยละ 3.4 ส่วนดุลการค้าขาดดุลร้อยละ 8.5 มูลค่าการส่งออกประมาณ 107.6 พันล้านเหรียญสหรัฐและการนำเข้ามีมูลค่าประมาณ 116.1 พันล้านเหรียญสหรัฐทั้งนี้ภาคการเงินมีปริมาณเงินฝากธนาคารพาณิชย์ประมาณ 5,732.9 พันล้านบาทและการว่างงานประมาณ 1.075 ล้านคน และประชาชนมีรายได้ต่อหัว 96,324.7 บาทต่อปี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยให้มีการพึ่งพาสินค้านำเข้าในสัดส่วนที่น้อย โดยมีการใช้ปัจจัยการผลิตและสินค้าภายในให้มากขึ้น รวมถึงปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต เน้นคุณภาพสินค้าตามมาตรฐานสากล และเร่งขยายตลาดต่างประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าส่งออกและอาศัยปัจจัยภายในประเทศเป็นตัวกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และอย่างมีเสถียรภาพ

คำสำคัญ: แบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจมหภาค แบบจำลองเศรษฐกิจมิติมหภาค องค์การการค้าโลก
วิธีกำลังสองน้อยที่สุดสามขั้น แบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิต

ABSTRACT

This research is concerned, first, with the analysis of the impact of trade liberalization on the economics of the Thai agricultural sector in conjunction with other economic production factors. Second, it studies the agricultural sector so as to allow the framing of macroeconomic predictions of trends. Third, it studies the problem of market access for Thai agriculture under the aegis of the World Trade Organization (WTO) in terms of formulating joint policy in reference to major economic trends.

Methodologically, this research required (1) the construction of a computable general equilibrium model (CGE model) utilizing the Johansen linearization method. In addition, (2) a macro-econometric model (MEM model) was constructed involving a simultaneous equation system and the three-stage least square (3SLS) technique so as to simulate policy implementation and determine the precise quantitative evaluation of its impact. Finally, (3) linkages between the general equilibrium model and the macro-econometric model are established in order to analyze the impact of trade liberalization on the Thai agricultural sector. The core data base is comprised of secondary data. This data can be divided into three types: (1) an input-output table, (2) figures concerning Thailand's national income, and (3) other economic data used to provide a conceptual framework: market access, domestic support, export subsidy, world price for agricultural exports and removal of tariff barriers data.

The results of the impact of trade liberalization on the Thai agricultural sector can be summarized as follows: From the macroeconomic point of view, real investment changed by 2.57%, the balance of trade changed by 1.01%, and the consumer price index changed by 1.56%. Overall, some sectors increased in value, but some economic sectors decreased, e.g., maize and maize products, fiber crops, and cattle and dairy products. Regarding income and income distribution, income increased overall, but income increase in rural areas as the percentage of the overall increase in income was less than that of urban areas. This was because urban areas depend on agricultural products, whereas rural areas depend on industrial products.

The Thai economy in 2005 should have a real GDP growth rate of 4.1%. The agricultural sector GDP should have a growth rate of 3.6%, and the non-agricultural sector GDP should grow by 6.1%. The

inflation rate should increase by 4.0%. The growth rate of private consumption should be at 4.4%, whereas the private investment growth rate should be at 10.1%. In reference to international trade, the current account and balance of trade deficits should increase by 3.4%, and 8.5%, respectively. The value of exports and imports will be at US\$ 107.6 and US\$ 116.1 thousand million, respectively. Deposits at commercial banks should total 5,732.9 thousand million baht, the number of unemployed would be 1.075 million persons, and per capita income would be 96,324.7 baht per year.

In the light of the major findings of this dissertation, a number of recommendations are made, as follows. The economy should be restructured to ensure balanced and sustainable development. Domestic content of products should be increased and imported content reduced. Efficiency in manufacturing should be promoted, and emphasis placed on developing product quality and higher standards. Improvements should also be made in the trade negotiation system and enlisting international cooperation in fostering the development of the domestic economy.

Keywords: Computable general equilibrium model (CGE model), Macro-econometric model (MEMs model), World Trade Organization (WTO), Three-stage least square (3SLS), Input-output model (I-O model)

บทนำ

สืบเนื่องจากการเจรจาการค้าหลายฝ่าย (multilateral trade negotiations) ภายใต้องค์การระหว่างประเทศที่ถูกเรียกว่าความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariff and Trade--GATT) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดระเบียบการค้าของโลกไปสู่ระบบการค้าเสรีมากขึ้น และได้มีการพัฒนาไปสู่การจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization--WTO) ซึ่งประเทศไทยได้เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก และมีพันธกรณีที่เราได้ให้ข้อผูกพันและมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2538 ซึ่งก่อนที่จะมีการเจรจาสินค้าเกษตรได้รับการยกเว้น ไม่ต้องปฏิบัติตามกฎของความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า รวมทั้งประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าว (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2546)

เป้าหมายสำคัญของการเจรจาการค้าสินค้าเกษตรรอบอุรุกวัยคือ เพื่อให้มีกฎเกณฑ์ทางการค้าสินค้าเกษตรกรรมที่เป็นธรรม ลดการอุดหนุนทั้งในด้านการผลิตและการส่งออกให้น้อยลง ส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการทางด้านภาษีศุลกากร และห้ามใช้มาตรการอื่นจำกัดการนำเข้าที่มีใช้ภาษีศุลกากร ดังนั้น มาตรการต่าง ๆ ที่ทุกประเทศจะต้องปฏิบัติตาม

ข้อตกลงว่าด้วยสินค้าเกษตร ให้แต่ละประเทศจะต้องเปลี่ยนแปลงจากมาตรการที่มีใช้ภาษีให้เป็นมาตรการที่เป็นภาษีตามที่ได้ผูกพันไว้ ความสำคัญภายใต้องค์การการค้าโลกแต่ภายใต้การศึกษาในครั้งนี้ จะขอกล่าวเฉพาะถึงความตกลงว่าด้วยสินค้าเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และหัวข้ออื่นบางส่วนเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของเนื้อหาทั้งหมด (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545) ตั้งแต่ พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้มีการเปิดตลาดสินค้าเกษตรแล้ว 23 รายการ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ (1) ภาษีในโควตา และ (2) ภาษีนอกโควตา ปริมาณการนำเข้าสินค้า

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีเศรษฐกิจแบบระบบเปิด มีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในต่างประเทศย่อมส่งผลกระทบต่อ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในของไทย ดังนั้นการที่ประเทศไทยสามารถดำเนินกิจกรรมดังกล่าว การวิเคราะห์จะต้องมีเครื่องมือที่ใช้พยากรณ์หรือคาดการณ์เศรษฐกิจล่วงหน้า เพื่อให้ทราบถึงทิศทางและแนวโน้มเศรษฐกิจในอนาคต เครื่องมือหนึ่งที่สามารถตอบสนองกับความต้องการดังกล่าวได้ คือ แบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจ

มหภาคและแบบจำลองทางเศรษฐกิจมหภาค ทั้งนี้ ความสำคัญยังได้เพิ่มขยายไปสู่การวิเคราะห์ถึงผลกระทบด้านอื่น ๆ สามารถแบ่งความสำคัญออกได้เป็น 3 ประการดังนี้

1. ภาพรวมของโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สลับซับซ้อน องค์ประกอบปัจจัยการผลิตทางเศรษฐกิจหลากหลายสาขาการผลิตทำให้ภาพของการเชื่อมโยงแต่ละสาขาการผลิตยังขาดความสมดุล ความจำเป็นของการสร้างแบบจำลองเพื่อสะท้อนภาพระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทยให้มีความชัดเจน รวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วถึง

2. ระบบการค้าระหว่างประเทศของไทยที่ผ่านมา ไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตรกรรมไปสู่ตลาดโลกด้วยประเทศหนึ่ง จำเป็นต้องมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศที่ผูกพันไว้กับองค์การการค้าโลก ดังนั้นการวิเคราะห์ผลกระทบจึงมีความสำคัญเพื่อที่จะบอกให้ทราบถึงผลได้และ/หรือ ผลเสียของประเทศที่เกิดขึ้น จากข้อตกลงและมาตรการนั้น

3. การวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าเสรีที่มีต่อปัจจัยที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ต้องมีความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจมหภาคและเศรษฐกิจรายสาขา เพื่อให้สามารถทราบผลกระทบและปัญหาทางเศรษฐกิจอื่นที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข รวมถึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติได้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าเสรีต่อภาคเกษตรและแนวโน้มเศรษฐกิจไทย แนวทางหนึ่งของการวิเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพ คือ การใช้แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. วิเคราะห์ศึกษาถึงผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าเสรี ภายใต้องค์การการค้าโลกที่มีต่อภาคการเกษตร เศรษฐกิจมหภาค เศรษฐกิจรายสาขา และปัจจัยการผลิตอื่นทางเศรษฐกิจ

2. วิเคราะห์ศึกษาและคาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจมหภาคของไทย โดยเฉพาะด้านการเกษตรและตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจมหภาคอื่น

3. วิเคราะห์ศึกษาการเปิดตลาดการค้าเสรีภายใต้กรอบองค์การการค้าโลกและการใช้นโยบายทางเศรษฐกิจมหภาคร่วมกัน เพื่อคาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจมหภาค

กรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย

สืบเนื่องจากพฤติกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสลับซับซ้อนทั้งทางด้านการผลิต การบริโภค และระบบการตลาด การตัดสินใจการดำเนินงานนโยบายเศรษฐกิจมหภาคนั้น ดังนั้นการสร้างแบบจำลองทางเศรษฐกิจมหภาคจึงเป็นทางเลือกที่ดีทางหนึ่งแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ด้าน คือ

มาตรการทางด้านการเปิดตลาดเสรีทางการค้าตามความตกลงทางการเกษตรที่ต้องเปิดตลาดเสรีทางการค้า โดยให้แต่ละประเทศจะต้องเปลี่ยนแปลงจากมาตรการที่มีใช้ภาษีให้เป็นมาตรการที่เป็นภาษี แบ่งออกได้เป็น 5 กรณี ดังนี้

การเปิดตลาด (market access) โดยมีข้อผูกพันคือ การลดภาษีศุลกากรและการใช้โควตาภาษีจากมาตรการดังกล่าว สามารถแปลงค่าออกมาในรูปของอัตราภาษีและโควตาภาษีกับสินค้าเกษตร จำนวน 23 รายการ (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545)

การลดการอุดหนุนการผลิตภายในประเทศ (domestic support) ประเทศไทยต้องลดการอุดหนุนการผลิตภายในประเทศลงร้อยละ 13 ภายในระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2538 ถึง 2547) ซึ่งโดยเฉลี่ยแต่ละปี ต้องลดลงร้อยละ 1.3 ดังนั้นใน พ.ศ. 2546 และ 2547 เราต้องลดการอุดหนุนภายในลงเหลือ ร้อยละ 11.7 และ 13.0 ตามลำดับ และในทางปฏิบัติประเทศไทย ได้มีข้อผูกพันต่อองค์การการค้าโลกไว้ในปริมาณเงินที่มีการอุดหนุนภายใน

การลดการอุดหนุนการส่งออก (export subsidy) ห้ามประเทศสมาชิกให้การอุดหนุนการส่งออก สำหรับสินค้าแต่ละรายการเกินกว่าที่ผูกพันไว้ และทุกประเทศจะต้องลดการอุดหนุนการส่งออก คือ ประเทศกำลังพัฒนาให้ลดปริมาณการอุดหนุนการ

ส่งออกลง ร้อยละ 14 และลดจำนวนเงินอุดหนุนลง ร้อยละ 24 ภายในระยะเวลา 10 ปี แต่สำหรับประเทศไทยการอุดหนุนการส่งออกนั้น ไทยไม่ได้ให้การอุดหนุนการส่งออกสินค้าเกษตรกรรม ดังนั้นไทยจึงไม่มีตัวเลขการอุดหนุนเพื่อการส่งออกไว้

แนวโน้มของระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมในตลาดโลก มาตรการที่แต่ละประเทศมีการปรับตัวและปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อผูกพันที่มีต่อองค์การการค้าโลก จึงส่งผลกระทบต่อระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมในตลาดโลก ทั้งนี้ได้คาดการณ์ ณ พฤษภาคม 2548 สินค้าทางการเกษตรที่มีการเปิดตลาดทั้ง 23 สินค้าจะมีแนวโน้มของราคาเพิ่มขึ้น (องค์การอาหาร และการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO), 2548)

มาตรการที่มีใช้ภาษีของไทย (non-tariff barrier) นอกจากประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก มีการปรับเปลี่ยนมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร เป็นมาตรการโควตาภาษีกับสินค้าเกษตรกรรมแล้ว ยังได้มีการเจรจาอันนำไปสู่ข้อตกลงในประเด็นว่าด้วยการจัดมาตรการการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษีศุลกากร (non-tariff barrier--NTB) อันได้แก่ มาตรการสุขอนามัยพืชและสัตว์ ความปลอดภัยในอาหาร และมาตรการอื่น เป็นต้น (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2547)

ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค

ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่ส่งผลต่อแนวโน้มเศรษฐกิจโดยรวมประกอบด้วย ตัวแปรทางด้านนโยบายการคลัง การเงิน การเกษตร ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไป อัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ย ค่าจ้างแรงงานและตัวแปรอื่นทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางของการศึกษาวิจัยที่มีประสิทธิภาพ คือ การจำลองระบบเศรษฐกิจมหภาค ออกมาเป็นเชิงปริมาณสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. สร้างและจัดทำแบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจมหภาค (Computable General Equilibrium Models--CGEs) เพื่อสะท้อนระบบเศรษฐกิจรายสาขาและนำไปวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าเสรีภายใต้องค์การ

การค้าโลกที่มีต่อเศรษฐกิจมหภาค เศรษฐกิจรายสาขา และตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจอื่น

2. สร้างและจัดทำแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค (Macro Econometric Models--MEMs) เพื่อสะท้อนระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจมหภาคและใช้วิเคราะห์แนวโน้มเศรษฐกิจมหภาคได้อย่างครบถ้วนยิ่งขึ้น

3. การใช้แบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจมหภาคและแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคร่วมกัน เพื่อคาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจมหภาคไทย

วิธีการเก็บรวบรวมและการคำนวณข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้สร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) และต้องอาศัยปัจจัย 2 ประเภท คือ

ระบบฐานข้อมูลของแบบจำลองทางเศรษฐกิจมหภาค การสร้างแบบจำลองครั้งนี้มีฐานข้อมูลที่สำคัญ 2 ฐานใหญ่ ดังนี้

ระบบฐานข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (input-output table) เป็นตารางแสดงถึงความสัมพันธ์ของโครงสร้างต้นทุนการผลิต (cost structure) และการกระจายผลผลิต (output distribution) ของระบบเศรษฐกิจ ส่วนประกอบของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต คือ

1. ปัจจัยการผลิตขั้นกลางหรือต้นทุนการผลิตขั้นกลาง (intermediate cost / input) แสดงถึงความสัมพันธ์ปัจจัยการผลิตของสาขาการผลิตรวม 180 สาขาการผลิตที่เป็นทั้งโครงสร้างต้นทุนผลิตและการกระจายผลผลิต

2. ปัจจัยการผลิตขั้นต้น (primary input / factor) ประกอบด้วย ค่าจ้างและแรงงาน ส่วนเกินจากการดำเนินงาน ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและภาษีทางอ้อมสุทธิ แสดงถึงต้นทุนการผลิตของระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

3. อุปสงค์ขั้นสุดท้าย (final demand) ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายของภาคเอกชน การลงทุน ค่าใช้จ่ายของภาครัฐและการส่งสินค้าและบริการไปต่างประเทศ (การส่งออก)

4. อุปสงค์รวมและอุปทานรวม (demand and supply) โดยที่อุปทานรวมได้จากผลรวมของตารางของปัจจัยการผลิตชั้นกลางและปัจจัยการผลิตขั้นต้น ตามแนวตั้ง (column) ส่วนอุปสงค์รวมจะได้จากการรวมตารางปัจจัยการผลิตชั้นกลางและอุปสงค์ขั้นสุดท้ายตามแนวนอนหรือแถว (row) ทั้งนี้ข้อมูลของการสร้าง แบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจมหภาคเป็นข้อมูลแบบภาคตัดขวาง (cross section data) พ.ศ. 2541

ระบบบัญชีรายได้ประชาชาติ (national income account) เป็นข้อมูลที่แสดงถึงผลรวมของมูลค่าสินค้าและบริการที่ผลิตได้ในช่วงระยะเวลา 1 ปี ปัจจุบันการคำนวณหารายได้ประชาชาติ แบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (production approach) เป็นการวัดทางด้านสาขาการผลิต โดยแบ่งเป็น สาขาการผลิต ด้านการเกษตร และนอกภาคเกษตร

2. ด้านรายจ่าย (expenditure approach) เป็นค่าใช้จ่ายของภาคเศรษฐกิจ อาทิ ครัวเรือนและภาคธุรกิจ จะใช้จ่ายซื้อสินค้าประกอบด้วยสินค้าอุปโภค และบริโภคและเพื่อการสะสมทุน และภาครัฐบาลจะต้องมีการซื้อสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการสะสมทุน

3. ด้านรายได้ (income approach) เป็นการคำนวณหาผลตอบแทนจากปัจจัยการผลิต ประกอบด้วย ปัจจัยการผลิตทุน ที่ดิน แรงงานและการประกอบการ ซึ่งได้ผลตอบแทนจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต (factor ownership) ในรูปของ ดอกเบี้ย ค่าเช่า ค่าจ้างและกำไร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547) โดยมูลค่าการคำนวณทั้ง 3 ด้านจะเท่ากัน เพื่อให้มีความสมดุลกัน สำหรับฐานข้อมูลระบบบัญชีรายได้ประชาชาติ เป็นฐานข้อมูลหลักที่สำคัญ ต่อการสร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค พร้อมทั้งมีตัวแปรและปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่สำคัญประกอบกัน (1) ข้อมูลการเงินและการคลัง ประกอบด้วย อุปสงค์และอุปทานของเงินตราและรายได้และรายจ่ายของภาครัฐและข้อมูลอื่นที่สำคัญ (2) ข้อมูลปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรกรรม ประกอบด้วย สาขาการผลิตต่าง ๆ เช่น พืช ปศุสัตว์ ประมงและป่าไม้ เป็นต้น (3) ข้อมูลระดับ

ราคาและดัชนีราคาของตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค ประกอบด้วย ดัชนีราคาผู้บริโภค ดัชนีราคาผลิตภัณฑ์และดัชนีราคาอื่นทั้งนี้ข้อมูลของการสร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาคจะเป็นข้อมูลแบบอนุกรมเวลา (time series data) พ.ศ. 2523 ถึง พ.ศ. 2546 รวม 24 ปี

วิธีการคำนวณแบบจำลองทางเศรษฐกิจมหภาค

แบบจำลองทางเศรษฐกิจมหภาคโดยทั่วไปจะมีวิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่แตกต่างกันแบ่งออกได้หลายวิธี แต่การศึกษาและวิจัยในครั้งนี้ แบ่งวิธีการคำนวณออกได้เป็น 2 รูปแบบคือ วิธีการคำนวณแบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจมหภาคและวิธีการคำนวณแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค (Greene, 1991)

วิธีการคำนวณของแบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจมหภาค

การคำนวณแบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจมหภาค (solution method) มีวิธีการคำนวณแบบ Johansen Linearization Method เหตุที่ต้องใช้วิธีการคำนวณแบบนี้ อันเนื่องมาจากสมการของแบบจำลองฯ เป็นสมการมีไม่เส้นตรง หรือเส้นโค้ง (non-linear) โดยวิธีการของ Johansen เป็นการแปลงค่าตัวแปรของสมการให้อยู่ในรูปของอัตรา การเปลี่ยนแปลง (percentage change) สมการต้นแบบอยู่ในรูปของ

$$Y = f(X_1, X_2)$$

โดยที่ Y คือ ผลผลิต

X_1 และ X_2 คือ ปัจจัยการผลิต

สมการต้นแบบจะอยู่ในรูปความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้น เมื่อมีการแปลงค่าตัวแปรของสมการแล้วจะอยู่ในรูปของสมการ ดังต่อไปนี้

$$y = e_1 * x_1 + e_2 * x_2$$

โดยที่ค่าของ y , x_1 และ x_2 คือ การเปลี่ยนแปลงในรูปสัดส่วนของ y , x_1 และ x_2 สำหรับ e_1 และ e_2 คือ ค่าของความยืดหยุ่น (elasticities) แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยการผลิต (input) แต่ละชนิด 1 เปอร์เซ็นต์แล้ว จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลง

ของผลผลิต (output) ก็เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสามารถที่จะอธิบายแบบจำลองในรูปของเมทริกซ์ ได้ดังนี้ คือ

$$\begin{pmatrix} A & X \\ (nxn) & (nx1) \end{pmatrix} = 0 \quad (nx1)$$

โดยที่ A คือเมทริกซ์ของค่าสัมประสิทธิ์ (coefficient matrix)

X คือเวกเตอร์ของตัวแปร (vector of variables) อยู่ในรูปของสัดส่วนการเปลี่ยนแปลง

วิธีการเมทริกซ์ข้างต้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ การคำนวณหาผลลัพธ์ตามระบบโครงสร้างสมการมีขั้นตอนดังนี้

$$\begin{pmatrix} A_1 & X_1 \\ A_2 & X_2 \end{pmatrix} = 0$$

นั่นคือ $A_1 X_1 + A_2 X_2 = 0$

ดังนั้น $X_1 = -[A_1]^{-1} A_2 X_2$

โดยที่ X_1 คือตัวแปรภายใน (vector of endogenous variables)

X_2 คือตัวแปรภายนอก (vector of exogenous variables)

A_1 และ A_2 เป็นเมทริกซ์ย่อยที่แบ่งเพื่อให้สอดคล้องกับมิติของตัวแปรทั้ง 2 ประเภท

วิธีการคำนวณของ Johansen นี้ เป็นความพยายามปรับการคำนวณจากสมการที่มีเส้นตรง/เส้นโค้ง (non-linear) ให้เป็นวิธีที่เรียกว่า linear approximation หรือเป็นเชิงเส้นตรง ซึ่งเป็นการคำนวณหาผลลัพธ์ที่มีเงื่อนไขข้อจำกัดและอุปสรรคอยู่พอสมควร ถ้าตัวแปรภายนอกมีการเคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลงมาก ทำให้วิธีการวัดแบบนี้จะด้อยประสิทธิภาพลงมาจากข้อจำกัดและอุปสรรคข้างต้น Euler จึงได้เสนอแนะให้ใช้วิธีการที่เรียกว่า multi-step method ใช้ในการคำนวณ โดยแบ่งตัวแปรภายนอกที่มีการเคลื่อนไหวมาก ออกเป็นส่วนย่อยเล็ก ๆ แล้วจึง

คำนวณผลกระทบของส่วนเล็ก ๆ ที่แบ่งออกมานั้น ที่เกิดขึ้นต่อตัวแปรภายใน ดังนั้นการแบ่งขั้นตอนของการคำนวณเพื่อนำไปจำลองค่า (shock) ในหลาย ๆ ขั้นตอน มีประสิทธิภาพหรือสอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากยิ่งขึ้น (Dixon, et al., 1992)

วิธีการคำนวณของแบบจำลองทางเศรษฐมิติมหภาค

การพิจารณาและวิเคราะห์ระบบสมการทางเศรษฐมิติ นั้น ต้องดำเนินการหลายขั้นตอน นับตั้งแต่การสร้างตัวแบบโดยยึดหลักสำคัญต่าง ๆ เช่น ความสมบูรณ์ทางคณิตศาสตร์ ความสมบูรณ์ของสมการ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานในการสร้างตัวแบบนั้น ๆ ทั้งนี้เพราะว่าแต่ละสมการในระบบสมการมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ตัวแปรหนึ่งอาจทำหน้าที่ทั้งตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามในต่างสมการกัน ลักษณะเช่นนี้จะนำมาซึ่งความลำเอียงของระบบสมการ (simultaneous equation bias) และมีผลทำให้การนำวิธีคำนวณแบบวิธีกำลังสองน้อยที่สุด มาคำนวณระบบสมการ ให้ค่าเอนเอียง (biased) และไม่ตรงเป้า (inconsistent) นอกจากนี้การเลือกวิธีคำนวณจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับระบบสมการ วิธีคำนวณระบบสมการในทางทฤษฎีเศรษฐมิติ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบสมการเดี่ยว (single equation method) ประกอบด้วยวิธีคำนวณที่สำคัญคือ (1) วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares--OLS) (2) วิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้น (Two-Stage Least Squares--2SLS) และ (3) วิธีการอื่น (Johnston, J., and Dinardo, J., 1997)

2. แบบระบบสมการ (system method) การคำนวณแบบระบบสมการ คือวิธีคำนวณพารามิเตอร์ของทุกสมการทั้งระบบในคราวเดียวกันพร้อมกัน วิธีนี้สมการทุกสมการต้องสมบูรณ์ (identified) ดังนั้นจึงได้ใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดสามขั้น (Three-Stage Least Square--3SLS) เป็นวิธีในการคำนวณ ในทางปฏิบัติโดยทั่วไปวิธีกำลังสองน้อยที่สุด หากนำมาคำนวณพารามิเตอร์ของระบบสมการจะมีผลทำให้ได้ค่าเอนเอียงและไม่ตรงเป้าได้

ข้อค้นพบและผลของการวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าเสรีต่อภาคการเกษตรและแนวโน้มเศรษฐกิจไทย

ผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าเสรีต่อภาคการเกษตรจะต้องมีการปฏิบัติตามข้อผูกพันกรณีต้องการค้าโลกและแนวโน้มเศรษฐกิจไทยในอนาคต แบ่งการวิเคราะห์เป็น 3 แนวทาง คือ

แบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจมหภาค

การวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการเปิดตลาดการค้าเสรีที่มีต่อภาคเกษตร สามารถแบ่งข้อค้นพบหรือผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 หัวข้อ

ข้อค้นพบและผลของการวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจมหภาค

ผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าเสรีต่อภาคการเกษตร ที่จะต้องมีการปฏิบัติตามข้อผูกพันกรณีต้องการค้าโลก ผลของการวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจมหภาคพบว่า อัตราผลตอบแทนของการลงทุนมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.16 ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.33 การกักเงินของภาครัฐเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.20 ดัชนีราคาผู้บริโภคเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.56 และดุลการค้าขาดดุลเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.01

ข้อค้นพบและการวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจรายสาขา

การวิเคราะห์ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจรายสาขาใน พ.ศ. 2547 แบ่งออกได้ 3 ประเภทคือ

1. ปัจจัยการผลิตขั้นต้น พบว่า ผลตอบแทนจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตแต่ละประเภท ได้แก่ แรงงาน แต่ละสาขาการผลิตมีการจ้างงานแนวโน้มเพิ่มขึ้น สาขาการผลิตข้าวและผลิตภัณฑ์มีการจ้างงานเพิ่มสูงสุดถึง 1.66 แสนคน รองลงมาได้แก่ สาขาการค้าส่งและค้าปลีกมีการจ้างงานถึง 1.24 แสนคน สรุปรวมการจ้างงานทั้งหมดประมาณ 1.07 ล้านคน ทั้งนี้เป็นแรงงานภาคเกษตรจำนวน 7.31 แสนคน แรงงานมีฝีมือจำนวน 1.78 แสนคน และแรงงานมีฝีมือจำนวน 1.05 แสนคน ที่ดิน การใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นทุกสาขาการผลิต สาขาการผลิตข้าวและผลิตภัณฑ์ มีการใช้ที่ดินเพิ่มสูงสุดถึง 1.61 ล้านไร่ สรุปรวมการใช้ที่ดิน

เพิ่มขึ้นทั้งหมดประมาณ 3.22 ล้านไร่ ทน การใช้ทุนหรือการลงทุนแต่ละสาขาการผลิตแนวโน้มเพิ่มขึ้น สาขาการค้าส่งและค้าปลีก มีการใช้ทุนสูงสุดถึง 1.4 หมื่นล้านบาท รองลงมาได้แก่ สาขาสถาบันการเงิน ธนาคารและประกันภัย มีการใช้ทุนถึง 7.1 พันล้านบาท รวมมีการใช้ทุนทั้งหมด 6.75 หมื่นล้านบาทหรือประมาณร้อยละ 20 ของเงินทุนทั้งหมด

2. อุปสงค์ขั้นสุดท้ายพบว่า การบริโภคสินค้าของผู้บริโภคประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นการบริโภคสินค้าโดยตรง มีได้นำไปเพื่อการผลิตสินค้าและบริการต่ออีกทอดหนึ่ง แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลักคือ (1) การบริโภคเอกชนพึ่งพาสินค้าภายในประเทศ โดยเฉลี่ยมากกว่าสินค้าจากการนำเข้า โดยเฉพาะสินค้าภาคเกษตรกรรมพึ่งพาสินค้าภายในถึงกว่าร้อยละ 90 มีการนำเข้าสินค้าเกษตรกรรมเพียงไม่กี่ประเภทเท่านั้น (2) การบริโภครัฐบาล พึ่งพาสินค้าภายในประเทศโดยเฉลี่ยมากกว่าสินค้าจากการนำเข้า ส่วนสินค้านอกภาคเกษตรกรรมมีการพึ่งพาสินค้านำเข้า อาทิ น้ำมันเชื้อเพลิง การก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน และการขนส่ง เป็นต้น และ(3) การลงทุนภายในประเทศมากกว่าการพึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศ ที่มีต่อการผลิตสินค้าและบริการ

3. การกระจายรายได้ พบว่ารายได้รวมทุกประเภทของประชาชนเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยในทุกระดับชั้นของรายได้ โดยประชาชนในชนบทมีรายได้รวมทุกประเภท เพิ่มขึ้นน้อยกว่าประชาชนในเมือง เหตุผลที่สำคัญเพราะประชาชนในเมือง มีการพึ่งพาสินค้าภาคอุตสาหกรรม ในสัดส่วนที่สูงจากมูลค่าของรายได้ที่สูงด้วย แตกต่างจากประชาชนในชนบท ยังมีการพึ่งพาภาคเกษตรกรรมที่มีราคาต่ำกว่าและรายได้ก็ต่ำตามไป และได้รับผลกระทบในอัตราส่วนที่น้อยกว่า การวัดปัญหาการกระจายรายได้ อาศัยฐานรายได้ต่อปีต่อคน จากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต คือ (1) รายได้จากแรงงาน รายได้จากการทำงานของประชาชนในเมือง มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทุกระดับชั้นของรายได้ ประชาชนในชนบทก็มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น อัตราเฉลี่ยร้อยละ 1.45 แต่ยังมีอัตราการเพิ่มขึ้นที่มากกว่าคนในเมือง ที่มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น อัตราเฉลี่ยร้อยละ 1.14 ทั้งนี้เนื่องจากฐานของรายได้ของคนในเมืองที่สูงกว่าคนในชนบท (2) รายได้จากปัจจัยการ

ผลิตทุนและที่ดิน ซึ่งรายได้เกิดจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เพิ่มขึ้นทุกระดับชั้นของรายได้ ขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ของประชาชนในชนบทอัตราเฉลี่ยร้อยละ 0.87 ซึ่งน้อยกว่าประชาชนในเมืองที่มีการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.62 ของรายได้ (3) รายจ่ายหรือการใช้จ่ายใช้สอยของประชาชน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกระดับชั้นของรายได้ และรายจ่ายของประชาชนในชนบท มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.21 ที่มากกว่าประชาชนในเมืองที่มีรายจ่ายเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 1.24 ของรายได้และ (4) การออม มีแนวโน้มที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือการออมของประชาชนในเมือง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกระดับชั้นของรายได้ แต่อัตราการออมของประชาชนในชนบท มีแนวโน้มลดลงในทุกระดับชั้นของรายได้

ข้อค้นพบและผลของการวิเคราะห์ถึงผลได้และผลเสียจากการเปิดตลาดเฉพาะสินค้าเกษตร

ผลกระทบที่มีต่อสินค้าเกษตรกรรมมีเพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะสินค้าเกษตร 23 รายการ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) การนำเข้า มีการนำเข้าน้อยจำนวน 7 รายการ ได้แก่ ลำไยแห้ง มะพร้าวและเนื้อมะพร้าวแห้ง เส้นไหมดิบ กระเทียม น้ำมันดิบและนมปรุงแต่ง และเส้นไหมดิบ เนื่องจากไทยผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภคภายใน นำเข้าไม่เต็มจำนวนโควตา 8 รายการ ได้แก่ ชาใบชาผง พริกไทย มะพร้าว น้ำมันถั่วเหลือง เมล็ดกาแฟสำเร็จรูปและน้ำตาล นำเข้าเกินกว่าปริมาณโควตาที่กำหนด จำนวน 8 รายการ ได้แก่ กาแฟถั่วเหลือง และเมล็ดถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันฝรั่ง ใบยาสูบ น้ำมันปาล์มและน้ำมันในเมล็ดปาล์ม นมผงขาดมันเนย และเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ นอกจากนี้หากพิจารณาสาขาการผลิตนอกภาคเกษตร พบว่า สาขาปิโตรเลียม หรือน้ำมันเชื้อเพลิง มีการนำเข้ามากที่สุดถึง 1.0 หมื่นล้านบาท มีการนำเข้ารวมทั้งสิ้น 4.5 หมื่นล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 1.2 ของการนำเข้ารวม (2) การส่งออก สินค้าเกษตรกรรมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเกือบทุกสาขาการผลิต ยกเว้น สาขาการผลิตป่านไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ ปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืช การกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมและผลิตภัณฑ์ที่มีแนวโน้มลดลง โดยสินค้าเกษตรกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงการส่งออกเพิ่มขึ้น หากพิจารณา

สาขาการผลิตนอกภาคเกษตร พบว่าสาขาผลิตภัณฑ์พลาสติกมีการส่งออกมากที่สุดถึง 6.66 พันล้านบาท รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องยนต์ประมาณ 4.38 พันล้านบาท มีการส่งออกรวมทั้งสิ้น 5.13 หมื่นล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 1.3 ของการส่งออกรวม และ (3) ดุลการค้ารวม มีผลกระทบต่อสินค้าเกษตรกรรม เพียงเล็กน้อย แนวโน้มของสินค้าเกษตรกรรมส่วนใหญ่เกินดุล ยกเว้นสาขาการผลิตถั่วเหลือง ถังลิสงและถั่วเขียว ยาสูบและผลิตภัณฑ์ กาแฟ และผลิตภัณฑ์ สาขาการผลิตป่านไม้และผลิตภัณฑ์ ไม้ ภาคอุตสาหกรรม สาขาน้ำมันเชื้อเพลิงและสาขาอื่นที่มีการขาดดุล เฉพาะสินค้าเกษตรยังเกินดุล แต่ถ้านับรวมถึงดุลการค้าทั้งหมด พบว่า ยังเกินดุลอยู่

แบบจำลองเศรษฐกิจมิติมหภาค

เพื่อให้สามารถสะท้อนระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจมหภาคและวิเคราะห์ถึงแนวโน้มเศรษฐกิจมหภาคของไทย แบ่งแนวทางการวิเคราะห์ออกได้ คือ การวิเคราะห์แนวโน้มเศรษฐกิจไทย ปี 2548 มีทิศทางที่สดใส โดยมีเงื่อนไขทั้งด้านมาตรการของภาครัฐบาล ความเชื่อมั่นของประชาชน ประกอบกับการลงทุน อัตราดอกเบี้ยและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดีแนวโน้มสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ดังนั้นคาดว่าเศรษฐกิจไทยปี 2548 ขยายตัวร้อยละ 4.1 อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยทั้งปี เท่ากับร้อยละ 4.0 และสามารถแบ่งการวิเคราะห์ ออกเป็น 2 ด้านหลัก คือ

ด้านอุปสงค์ ค่าใช้จ่ายภาคเอกชนขยายตัวร้อยละ 4.4 มีปัจจัยที่สนับสนุนได้แก่ ระดับสินค้าโดยทั่วไปมีการขยายตัวไม่มากนัก อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ การจ้างแรงงานที่ดีขึ้นและรายได้จากภาคเกษตรที่ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะ ยางพาราและข้าว ประกอบกับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่ยังมีอยู่ โดยเฉพาะสินค้าคงทน จึงส่งผลโดยตรงต่อการบริโภคของภาคเอกชนที่มีแนวโน้มขยายตัว การลงทุนของภาคเอกชนขยายตัวร้อยละ 10.1 การลงทุนหมวดยานพาหนะและอุปกรณ์ยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้นเพราะอุตสาหกรรมมีการใช้กำลังการผลิตในระดับสูงและต้องมีการเพิ่มกำลังการผลิตรวมถึงการลงทุนในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ปัจจัยสนับสนุนการขยายตัวการลงทุนภาคเอกชนประกอบด้วย นโยบายอัตราดอกเบี้ยต่ำต่อเนื่อง โดยที่

อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราเงินเฟ้อ ทำให้อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงยังคงอยู่ในระดับต่ำ อัตราการใช้กำลังการผลิตในระดับสูง จึงต้องมีการขยายการลงทุนเพื่อขยายกำลังการผลิตและผลประกอบการภาคธุรกิจปรับตัวดีขึ้น จึงเป็นเงื่อนไขที่จูงใจให้เกิดการลงทุนเพิ่มขึ้น การใช้จ่ายภาครัฐบาลเพื่ออุปโภคและบริโภค ณ ราคาคงที่ขยายตัวร้อยละ 8.4 และการลงทุนภาครัฐขยายตัวร้อยละ 12.4 เป็นเพราะรัฐบาลต้องการขยายงานทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน (infra-structure) ให้กระจายไปสู่ภูมิภาคเห็นได้จากมีโครงการใหญ่ (mega project) เกิดขึ้นหลายโครงการ ประกอบกับรัฐบาลต้องการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการกระจายรายได้และการจ้างงาน ภาคการส่งออกสินค้าและบริการ การส่งออกสินค้าทั้งปีมีมูลค่าประมาณ 107.6 พันล้านเหรียญสหรัฐขยายตัวร้อยละ 12.4 อันเนื่องจากรัฐบาลได้กระตุ้นภาคเอกชนให้มีการขยายการส่งออกเพิ่มมากขึ้น โดยจัดงานแสดงสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ (road show) อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งเป็นตัวแทนของภาคเอกชนไปหาตลาดในต่างประเทศ รวมถึงมีการค้าขายและแลกเปลี่ยนระหว่างรัฐต่อรัฐด้วย สำหรับด้านบริการตลอดปีมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้สินค้าเกษตรกรรมยังมีแนวโน้มการส่งออกขยายตัวที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ ข้าว ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อัดเม็ดและมันเส้น ปศุสัตว์และประมง เป็นต้น มูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน สำหรับการนำเข้าสินค้าและบริการ มีมูลค่าประมาณ 116.1 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 29.7 จึงเห็นได้ว่าการนำเข้ายังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจภายในประเทศและการส่งออกที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้การนำเข้าเพิ่มขึ้น สินค้าน้ำมันเชื้อเพลิงมีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้น (เพราะราคาน้ำมันในตลาดโลกขยายตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง) เพื่อนำเข้ามาเป็นปัจจัยในการผลิตและพัฒนากระบวนการเศรษฐกิจให้มีการขยายตัวต่อไป ดุลการค้ามีแนวโน้มขาดดุลประมาณ 8.5 พันล้านเหรียญสหรัฐหรือประมาณร้อยละ 2.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เนื่องมีการนำเข้ามากกว่าการส่งออกสินค้าเพียงเล็กน้อย ดุลบัญชี

เดินสะพัดขาดดุลประมาณ 3.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งดุลบริการและบริจาต ยังมีแนวโน้มเกินดุล เพราะรายรับสุทธิจากการท่องเที่ยวและการขนส่งระหว่างประเทศยังเกินดุล อย่างไรก็ตามหากบัญชีเดินสะพัดขาดดุลและบัญชีทุนเคลื่อนย้ายเกินดุลจะทำให้ดุลการชำระเงินมีแนวโน้มเกินดุลได้

ด้านอุปทาน เศรษฐกิจการเกษตรโดยรวมขยายตัวร้อยละ 3.6 โดยมีปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการผลิตสินค้าเกษตร ได้แก่ ระดับราคาสินค้าเกษตรโดยเฉลี่ยที่ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สภาพดินฟ้าอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตและปริมาณน้ำชลประทานที่ยังอยู่ในเกณฑ์ดี แม้ว่าบางพื้นที่ขาดแคลนน้ำสิ่งเหล่านี้ จึงเป็นปัจจัยบวกต่อภาคเกษตร (1) สาขาพืช ผลผลิตสาขาพืชขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.8 พืชสำคัญที่ผลิตเพิ่มขึ้นได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมันและยางพารา เป็นต้น เนื่องจากระดับราคาอยู่ในเกณฑ์ดี จูงใจให้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้น (2) สาขาปศุสัตว์ ผลผลิตขยายตัวร้อยละ 3.7 เนื่องมาจากการผลิตสุกรและสัตว์ปีกบางชนิดมีแนวโน้มการผลิตเพิ่มขึ้น ไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์นม มีการขยายตัวในอัตราต่ำเพราะประเทศไทยเป็นเขตร้อน มีอัตราการให้น้ำนมของโคต่อตัวต่ำ ปริมาณการผลิตไก่เนื้อมีการขยายตัวเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เนื่องจากปีที่แล้วเกิดโรคระบาดไข้หวัดนกและมีการทำลายไก่เป็นจำนวนมาก มีปริมาณการผลิตสุกรเพิ่มขึ้น เนื่องจากไก่ได้รับผลกระทบจากโรคระบาดไข้หวัดนก ทำให้ผู้บริโภครส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในการบริโภคเนื้อไก่ จึงหันมาบริโภคเนื้อสุกรแทนส่งผลให้ราคาสุกรสูง (3) สาขาประมง ผลผลิตขยายตัวเพียงร้อยละ 2.4 เนื่องมาจากการทำประมงน้ำเค็มในน่านน้ำธรรมชาติลดลงและมีปัญหาการรุกรานน่านน้ำระหว่างประเทศ ประกอบกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน ทำให้มีต้นทุนในการทำประมงเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบการผลิตของชาวประมงแต่ขณะเดียวกันการเพาะเลี้ยงกุ้งยังมีปริมาณการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง (4) สาขาปาล์ม ผลผลิตสาขาปาล์มขยายตัวร้อยละ 1.6 ลดลงจากปีที่ผ่านมา เนื่องมาจากนโยบายการปิดป่าของรัฐ และการขยายตัวตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศ พร้อมทั้งมีการปลูกไม้เศรษฐกิจขึ้นมาทดแทนตามความต้องการใช้ภายในประเทศแต่มีเพียงเล็กน้อย หากคาดว่าใน

อนาคตไม้เศรษฐกิจเหล่านี้ จะสามารถนำมาทดแทนการนำเข้าไม้ในปัจจุบัน (5) สาขาบริการการเกษตรและการแปรรูปเกษตรอย่างง่าย ผลผลิตขยายตัวร้อยละ 4.1 อันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมภาคเกษตรให้มีรายได้ที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องภายใต้ชื่อ “หนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล” ซึ่งมีการนำปัจจัยการผลิตทางการเกษตรมาเพิ่มมูลค่า (value added) แก่ภาคเกษตร ทำให้ผลผลิตสาขานี้เพิ่มสูงขึ้นภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมโดยรวม หรือสาขานอกภาคเกษตร คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 6.1 สาขาการผลิตที่เพิ่มขึ้นในอัตราสูงได้แก่ อุตสาหกรรมการขนส่งและสื่อสาร การค้าส่งและค้าปลีกและสาขาบริการเป็นต้น โดยเฉพาะภาคบริการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว คาดว่าจะมีปริมาณนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศมีจำนวนเพิ่มขึ้น ประกอบกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยในรูปแบบต่าง ๆ ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการขยายตัวของการท่องเที่ยวอยู่ประชากรและการจ้างงาน แนวโน้มของประชากรเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.1 ต่อปี โดยใน พ.ศ. 2548 มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 67.8 ล้านคน ปริมาณงานว่างงานลดลงเหลือเพียง 1.075 ล้านคนหรือในทางตรงกันข้ามมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น แต่อัตราการว่างงานยังคงที่ เหตุผลคือ มีการขยายตัวของการลงทุนทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร เพราะอัตราดอกเบี้ยมีอัตราต่ำและการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของภาครัฐโดยส่งผ่านนโยบายการคลัง การเงินและนโยบายอื่นจึงส่งผลโดยตรงต่อการจ้างงานที่เพิ่มสูงขึ้น

การใช้แบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจมหภาคและแบบจำลองเศรษฐกิจมิติมหภาคร่วมกัน

เพื่อคาดการณ์แนวโน้มเศรษฐกิจมหภาคไทย การวิเคราะห์แนวโน้มเศรษฐกิจไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2548 ภายใต้ข้อสมมติฐาน การใช้ตัวแปรภายใน จากแบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทางเศรษฐกิจทั่วไปมหภาคร่วมกับแบบจำลองเศรษฐกิจมิติมหภาค ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

แนวโน้มเศรษฐกิจไทยปี 2548 มีอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาคงที่ร้อยละ 1.4 ซึ่งปี 2547 ขยายตัวร้อยละ 2.1 โดยมีเงื่อนไขด้านต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการสูงขึ้น

โดยเฉพาะต้นทุนของน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีราคาเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่นเช่น ปัจจัยการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก มีแนวโน้มสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เพียงแต่มีอัตราการขยายตัวต่ำและแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ด้านหลักคือ

ด้านอุปสงค์ ประกอบด้วยรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคและการลงทุนทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน การส่งออกและการนำเข้าจากการค้าระหว่างประเทศ ภาคการเงิน และภาคแรงงาน คือ

1. ค่าใช้จ่ายของภาคเอกชน แนวโน้มขยายตัวร้อยละ 2.0 มีปัจจัยที่สนับสนุนได้แก่ อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ การจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นและรายได้จากภาคเกษตรที่ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงส่งผลโดยตรงต่อการบริโภคของภาคเอกชน

2. การลงทุนของภาคเอกชน แนวโน้มขยายตัวร้อยละ 4.1 เนื่องมาจากการลงทุนที่เป็นอุตสาหกรรมหนักยังมีแนวโน้มที่ดี รวมถึงการลงทุนการก่อสร้างที่อยู่อาศัยมีการกระตือรือร้น

3. การใช้จ่ายภาครัฐบาล การใช้จ่ายภาครัฐเพื่ออุปโภคและบริโภค ณ ราคาคงที่ขยายตัวร้อยละ 3.4 และการลงทุนภาครัฐขยายตัวร้อยละ 5.0 เป็นเพราะรัฐบาลต้องการขยายงานทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคมากขึ้น จะเห็นได้จากมีโครงการใหญ่เกิดขึ้นหลายโครงการ ประกอบกับรัฐบาลต้องการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจ ส่งผลต่อรายได้และการจ้างงาน

4. การส่งออกสินค้าและบริการ การส่งออกมูลค่าประมาณ 69.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 9.9 ด้านบริการมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น มีมาตรการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5. การนำเข้าสินค้าและบริการ การนำเข้ามีมูลค่าประมาณ 75.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 26.7 จึงเห็นได้ว่าการนำเข้ายังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

6. ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัด ดุลการค้ายังมีแนวโน้มขาดดุล ประมาณ 6.8 พันล้านเหรียญสหรัฐและดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลประมาณ

3.1 พันล้านเหรียญสหรัฐ เพราะมีการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีมูลค่าสูง

7. อัตราเงินเฟ้อ เท่ากับร้อยละ 3.6 สินค้าที่ระดับราคาเพิ่มสูงขึ้นมากได้แก่ หมวดยอาหารและเครื่องดื่ม ทั้งนี้รัฐบาลมีการควบคุมอัตราเงินเฟ้อให้ขึ้นมากจนสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน

8. ภาคเศรษฐกิจการเงิน ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.68 โดยขยายตัวมากขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจ

ด้านอุปทาน ภาคการผลิตทางเศรษฐกิจที่แท้จริงประกอบด้วย

1. ภาวะเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าเศรษฐกิจการเกษตรโดยรวมมีการขยายตัวร้อยละ 1.1 เนื่องจากการเปิดตลาดการค้าเสรีไม่ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรมากนัก (1) สาขาพืช การผลิตสาขาพืช แนวโน้มขยายตัวร้อยละ 1.6 มีพืชที่สำคัญหลายชนิดที่ผลิตเพิ่มขึ้นได้แก่ พืชผัก ผลไม้และยางพารา เป็นต้น (2) สาขาปศุสัตว์ การผลิตสาขาปศุสัตว์โดยเฉพาะสุกรขยายตัวร้อยละ 3.6 เนื่องมาจากการผลิตสุกรเพิ่มขึ้นและเกิดโรคระบาดในไก่ทำให้อุปสงค์ของการบริโภคในสุกรสูงตาม (3) สาขาประมง ผลผลิตสาขาประมงขยายตัวเพียงร้อยละ 1.0 ที่ถือว่าเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย มาจากปัญหาการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน ทำให้มีต้นทุนในการทำประมงเพิ่มขึ้นและสาขาอื่นมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น

2. ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและบริการ หรือสาขานอกภาคเกษตร คาดว่าการผลิตนอกภาคเกษตรกรรม มีแนวโน้มขยายตัวร้อยละ 2.0 เป็นการขยายตัวในอัตราต่ำเพราะมีมาตรการเปิดตลาดเฉพาะทางด้านการเกษตร ส่วนประชากรและการจ้างงาน แนวโน้มของประชากรเพิ่มขึ้น ปริมาณจำนวนว่างงานลดลงเหลือเพียง 0.645 ล้านคน หรือในทางตรงกันข้ามมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น

สรุปและวิจารณ์ผล

ผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจรายสาขา

แนวโน้มเพิ่มขึ้นเกือบทุกสาขาการผลิตทั้งทางด้านผลผลิตภายในประเทศและปริมาณการส่งออก ส่วนภาคการเกษตร พบว่า ได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย

เป็นบางสาขาการผลิตเท่านั้นที่เราจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ อาทิ กากถั่วเหลืองและเมล็ดถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันฝรั่ง ใบยาสูบ น้ำมันปาล์มและน้ำมันในเมล็ดปาล์ม นมผงขาดมันเนย และเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ เป็นต้น ส่วนรายได้ของประชาชนก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน

แนวโน้มเศรษฐกิจมหภาค

สำหรับทิศทางแนวโน้มเศรษฐกิจไทยยังสดใส เมื่อพิจารณาทั้งทางด้านอุปสงค์และอุปทานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ด้านอุปสงค์มีการเพิ่มขึ้นของการบริโภคและการลงทุนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่ต้องระมัดระวังการบริโภคของภาคเอกชนคือการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งมีแนวโน้มการนำเข้ามาสูง ส่วนทางด้านอุปทาน ยังมีแนวโน้มขยายตัว หากต้องคำนึงถึงปัจจัยการผลิตที่เป็นต้นทุนในการผลิตสินค้าคือ น้ำมันเชื้อเพลิงที่มีราคาแนวโน้มสูงขึ้นซึ่งยังคงสร้างปัญหาให้เศรษฐกิจชะลอตัวได้ ทั้งนี้ยังมีปัจจัยพื้นฐานอย่างอื่นที่สนับสนุนอยู่คือภาคเกษตรและปัจจัยที่สำคัญอื่นประกอบกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สามารถแบ่งข้อเสนอแนะของการวิจัยผลกระทบ ที่เกิดจากการเปิดตลาดการค้าเสรีต่อภาคการเกษตรและแนวโน้มเศรษฐกิจไทยออกได้เป็น 2 ประเภทย่อย คือ

นโยบายทางการเกษตร ผลการวิจัย พบว่าการผลิตสาขาการเกษตรส่วนใหญ่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ยกเว้นบางสาขาการผลิต คงที่และลดลง แต่เป็นส่วนน้อย ราคาสินค้าเกษตรยังต่ำอยู่และแนวโน้มของราคาส่งขึ้นเพียงเล็กน้อย รายได้ภาคเกษตรยังต่ำและการกระจายรายได้ยังกระจุกตัวอยู่ในเมือง ประชากรภาคเกษตรมีมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมดยังมีรายได้ต่ำ ดังนั้นขอแบ่งการสรุปออกเป็น 3 ด้านคือ

1. ด้านการผลิตหรืออุปทานสินค้าเกษตร ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพทางด้านการผลิตสินค้าเกษตร ดังนั้นการผลิตสินค้าเกษตร ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเพิ่มขึ้น

1.1 การปรับโครงสร้างภาคเกษตร ให้มีการใช้พื้นที่และเทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยใช้เทคโนโลยีและองค์ความรู้อย่างผสมผสานของการผลิต อาทิ เทคโนโลยีชีวภาพ (biotechnology) และ

นวัตกรรมใหม่ (new innovation) เพื่อเป็นเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรให้สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิตหรือต้นทุนต่ำสุด โดยการเพิ่มขนาดของการผลิต เพื่อเป็นการประหยัดต่อขนาด (economy of scale) ทั้งนี้เห็นได้ว่าประเทศไทยมีพื้นที่ขนาดเล็ก ดังนั้นควรสร้างเครือข่ายของการผลิตขึ้น โดยกระบวนการรวมกลุ่มและความร่วมมือกัน (integration and co-operation) เป็นการลดต้นทุนการผลิตและแหล่งรวบรวมสินค้าเพื่อต่อช่องทางการค้า

1.3 การปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน สินค้าที่สะอาด ปลอดภัย เป็นที่ยอมรับของสากล โดยการสร้างระบบการควบคุมและรับรองคุณภาพ ตลอดจนการตรวจสอบย้อนกลับจนเป็นที่ยอมรับ

2. ด้านความต้องการหรืออุปสงค์สินค้าเกษตรกรรม เนื่องจากความต้องการของมนุษย์มีไม่สิ้นสุด จากค่านิยมทางเศรษฐศาสตร์ ดังนั้นความต้องการของผู้บริโภคย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปหลากหลายรูปแบบ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

2.1 ความต้องการของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงจากปัจจุบัน กล่าวคือ ผู้บริโภคที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ต้องการบริโภคสินค้าอาหารที่ปลอดภัย (food safety) มีพลังงานทดแทนสารอาหารที่มีประโยชน์และต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้ผลิตต้องคำนึงถึงข้อจำกัดที่มีอยู่และพร้อมทั้งตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ความต้องการสินค้าเกษตรกรรม เพื่อเป็นปัจจัยการผลิต ยังมีความต้องการสินค้าที่มีคุณภาพ มีการจัดเกรดตามคุณภาพสินค้า มีความหลากหลายในแต่ละประเภทของสินค้า ไม่มีการปลอมปนของสินค้าและประกอบด้วยสารอาหารที่ครบถ้วน

3. ด้านการตลาดหรือการค้าสินค้าเกษตรกรรม เนื่องจากเวทีการค้าระหว่างประเทศ มีการแข่งขันสูง มีอุปสรรคทางการค้ามากขึ้น

3.1 ประเทศคู่ค้าสร้างอุปสรรคที่มีใช้ภาษี (Non-Tariff Barrier--NTB) เพิ่มขึ้น อาทิ เช่น มาตรการสุขอนามัย มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม

และมาตรการอื่น เป็นต้น ดังนั้นสินค้าแต่ละประเภทและชนิดต้องคำนึงเงื่อนไขและข้อจำกัดเหล่านี้

3.2 เสริมสร้างขีดความสามารถในการส่งออกสินค้าเกษตร เพื่อการแข่งขันในตลาดโลก โดยการสร้างยี่ห้อสินค้า (brand name) ให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างประเทศ เพื่อเป็นการเปิดตลาดของสินค้าอย่างยั่งยืน รักษาความมีมาตรฐาน และแหล่งกำเนิดเอาไว้

นโยบายนอกภาคการเกษตร ผลการวิจัยพบว่าการผลิตสาขานอกภาคการเกษตร เป็นภาคการผลิตที่สำคัญทางเศรษฐกิจ และมีมูลค่ากว่าร้อยละ 85 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ก่อปรด้วยภาคอุตสาหกรรม บริการ การเงิน การคลังและภาคการผลิตอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2547. การเจรจาสินค้าเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก. กรุงเทพมหานคร. ผู้แต่ง.
- กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะเศรษฐศาสตร์. ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์. 2545. โครงการศึกษาวิจัยเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศเพื่อรองรับการเจรจาเปิดเสรีทางการค้า. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. 2546. กรอบและแนวทางการเจรจาสินค้าเกษตรภายใต้องค์การการค้าโลก. กรุงเทพมหานคร. กระทรวงพาณิชย์.
- องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) 2548. รายงานภาวะการผลิตและราคาสินค้าเกษตร. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- Dixon, P. B., B. R. Parmenter, A. A. Powell and P. J. Wilcoxon. 1992. Notes and Problem in Applied General Equilibrium Economics. Amsterdam. North-Holland.
- Greene, W. H. 1991. Econometric analysis. New York. Macmillan.

Johnston, J., and J. Dinardo. 1997. Econometric methods (4th ed.). New York. McGraw-Hill.